

ODKLÁDANÉ – POZDNÍ RODIČOVSTVÍ

PhDr. Hana Heiderová, Ph.D.

Pedagogická
fakulta

MINISTERSTVO ZDRAVOTNICTVÍ
ČESKÉ REPUBLIKY

■ CENTRUM
■ CELOŽIVOTNÍHO
■ VZDĚLÁVÁNÍ

FAKULTNÍ NEMOCNICE[®]
OLOMOUC

Tato prezentace vznikla za finanční podpory Ministerstva zdravotnictví ČR
(projekt 50/20/PPZ In Time - zodpovědně, erudovaně, plánovaně a připraveně k rodičovství).

POZDNÍ RODIČOVSTVÍ

- Výše věku, kdy ženy a muži uvažují o rodičovství, souvisí s prostředím, ve které se narodili, a s **podmínkami**, ve kterých žijí.
- V ČR od roku **1993** došlo velmi rychle ke změnám reprodukčního chování.
- S rozvojem podnikání, cestování, možností studia apod. se začalo **měnit demografické chování**.
- Atraktivní možnosti využití života vytvořili silné konkurenční prostředí pro uzavírání sňatků a narození dětí. Jejichž počet značně poklesl.
- Další vliv přinesla nezaměstnanost a také např. zvyšující se cena nemovitostí a pronájmu.
- Založení rodiny se pro mladé lidi stalo neatraktivní.

POZDNÍ RODIČOVSTVÍ

- České matky stárnou!!!
- Zatímco v roce 1990 byl průměrný věk maminek při narození prvního dítěte kolem **25 let**, o více než 20 let později se toto číslo blíží k 30.
- V Praze dokonce průměrný věk prvorodiček převyšuje všechny ostatní kraje – první těhotenství tu žena prožívá ve věku bezmála 31,5 let.
- V ČR je nástup trendu pozdního rodičovství oproti vyspělým zemím mírně opožděn. V Anglii, byl ještě v 60. letech minulého století průměrný věk při narození prvního dítěte u vdанých žen 24 let. V 90. letech minulého století to bylo již 29,1 roku. Zároveň v 90. letech minulého století téměř 10 % porodů v Anglii připadalo na matky starší 35 let. V ČR se procento starších matek pohybovalo okolo 6 %.

POZDNÍ RODIČOVSTVÍ

- Přestože je pojem pozdní mateřství a rodičovství běžně užívaným termínem, vymezit jej přesně není vůbec snadné. Představy jedinců o tom, co je pozdní rodičovství či která žena již spadá do kategorie „pozdní rodička“ jsou logicky rozdílné, záleží na věku jedince, jeho zkušenostech, jeho pohledu na svět.
- Zatímco u mužů biologicky v podstatě nelze definovat horní věkový mezník početí dítěte, u žen je toto dáno biologicky striktně, menopauzou.
- Z biologických důvodů mohou být společenské věkové termíny pro narození dítěte, jak pro muže, tak pro ženy spojeny s obavami ohledně schopností starších otců a matek zodpovědně vychovávat své děti.

POZDNÍ RODIČOVSTVÍ – STARŠÍ MATKY

- Jako starší matky jsou definovány ženy, které porodí dítě po pětatřicátých narozeninách.
- Starší matky jsou zralé a lépe připravené na mateřství. Starší matka není vystavena takovému psychickému tlaku, jako mladistvé matky.
- Důležitým aspektem pro rodičovství je i životospráva. Některé ženy jsou na tom, díky svému životnímu stylu (nekouří, nejsou závislé na alkoholu, sportují, jí zdravě), zdravotně mnohem lépe, než ženy ve dvaceti.
- Starší matky přistupují ke svému těhotenství pozitivněji, mají méně obav z rodičovství a celkově pozitivnější postoj ke svým dětem.
- Většina se dá vysvětlit tím, že těhotenství v tomto věku bývají plánovaná, ženy jsou v lepší ekonomické i sociální situaci a díky životním zkušenostem se dokážou lépe vyrovnat s trochou stresu a ne komfortu.

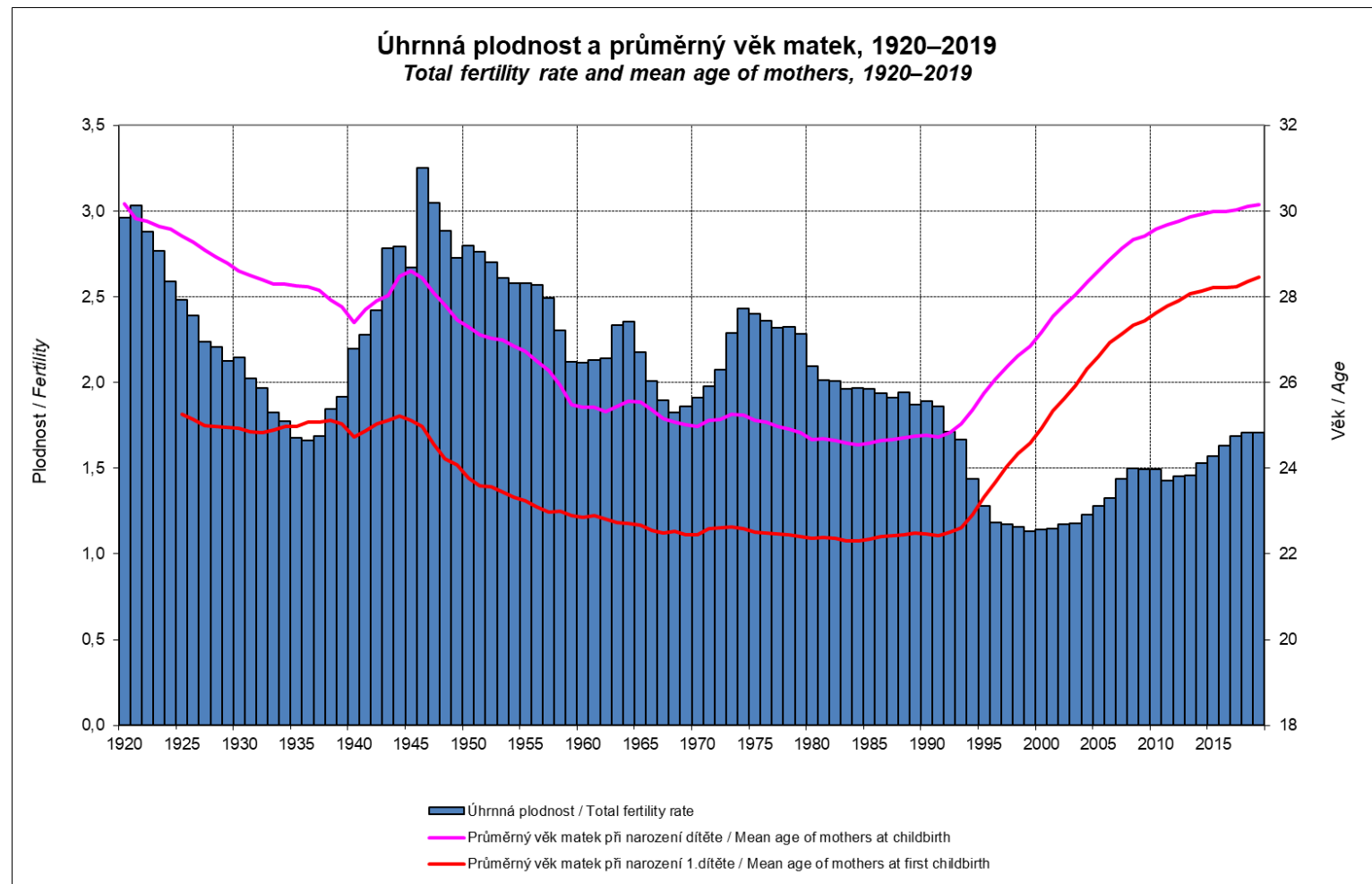
DŮVODY ODKLÁDÁNÍ RODIČOVSTVÍ

Můžeme rozdělit na důvody:

- **Dobrovolné (childfree)**, tedy takové, kdy je rodičovství odkládáno z konkrétních důvodů a plánovaně,
- **Nedobrovolné (childless)**, kdy si partneři dítě přejí, ale nedaří se jim buď dítě počít, nebo ženě dítě donosit.

Některé ženy zůstávají bezdětné dobrovolně, mateřství jim nic neříká a raději se realizují v zaměstnání, častěji jsou to ženy vysokoškolsky vzdělané.

Zdroj: https://www.czso.cz/csu/czso/obyvatelstvo_hu

NEJČASTĚJŠÍ DŮVODY ODKLÁDÁNÍ RODIČOVSTVÍ

Typ partnerského soužití, (ne)existence partnerství

Tyto věci hrají v reprodukčních plánech a chování velkou roli. Lze předpokládat, že podoba partnerství a partnerského soužití bude mít v otázkách reprodukce stále větší vliv:

- vysoká rozvodovost,
- střídání partnerů,
- nesezdané soužití a další individuální formy uspořádání rodinného života nahrávají spíše odkladu rodičovství, jelikož rodičovské závazky jsou nevratné a dlouhodobé.

NEJČASTĚJŠÍ DŮVODY ODKLÁDÁNÍ RODIČOVSTVÍ

Velikost a místo bydliště.

- Lidé z větších měst preferují menší počet dětí a odkládají rodičovství na pozdější dobu.
- Toto souvisí se vzděláním a rodinným stavem, kdy více vzdělané ženy mají nebo chtějí mít děti později než ženy méně vzdělané.

NEJČASTĚJŠÍ DŮVODY ODKLÁDÁNÍ RODIČOVSTVÍ

Náboženské vyznání.

- Vliv náboženství na věk početí je nesporný. Realitou je, že v české společnosti je vysoký podíl nevěřících.
- Nejvíce žen, jež odkládají mateřství, je mezi ženami jiného než katolického vyznání, nejméně pak u žen bez vyznání.
- Toto může souviset s obtížnějším hledáním partnera mezi věřícími, jejichž výběr může být do jisté míry limitován požadavky na shodu ohledně náboženské výchovy dětí a odložení sexuálního života do období po sňatku.

NEJČASTĚJŠÍ DŮVODY ODKLÁDÁNÍ RODIČOVSTVÍ

Bytové podmínky.

Zatímco dříve bylo rodičovství jednou z cest k získání samostatného bydlení, v dnešní době je samostatné bydlení mnohdy dlouho ekonomicky nedostupné.

Podobnost partnerů.

Preference a plány partnerů v interakci mají významný vliv na reprodukční chování partnerů a na jejich konečnou reprodukci.

Lidé, kteří se v daném ohledu neshodnou, mají většinou méně dětí a mají je později.

NEJČASTĚJŠÍ DŮVODY ODKLÁDÁNÍ RODIČOVSTVÍ

Vzdělání a trh práce.

Tento faktor je velmi důležitý a projevuje se hlavně u žen. Vysoké procento vysokoškolsky a středoškolsky vzdělaných českých žen vnímá založení rodiny z hlediska své výdělečné činnosti jako problematické a mají vysoké obavy z možných pracovních komplikací v případě rodičovství.

Proto ženy s vyšším vzděláním, vyšším postem a platem plánují realizaci rodiny na pozdější věk.

Tyto ženy mají také vyšší ambice na pracovním trhu a jsou častěji zapojeny do skupin, v nichž rodičovství v pozdějším věku nejen více akceptováno, ale také realizováno.

NEJČASTĚJŠÍ DŮVODY ODKLÁDÁNÍ RODIČOVSTVÍ

Problémy s otěhotněním

Statistické šance na úspěšné otěhotnění se s věkem snižují.

Páry se tak dostávají do situace, kdy jejich touha po dítěti může zůstat nenaplněna ještě několik let potom, co se o dítě začali pokoušet, často tedy po čtyřicítce.

Šance na otěhotnění během ovulace se věkem rapidně snižuje, u 25leté ženy je to 1:4, zatímco u 40leté ženy je šance na otěhotnění pouze 1:20.

Kolísá také mužova schopnost oplodnit ženu.

MOŽNÁ RIZIKA ODKLÁDANÉHO TĚHOTENSTVÍ

- Zvýšené riziko potratu,
- komplikovanější porod, operativní vaginální porody, častější ukončení císařským řezem,
- zvýšené riziko vrozených vývojových vad (Downův syndrom),
- zvýšené riziko dědičných metabolických poruch,
- zvýšená únava,
- přidružená či chronická onemocnění matky,
- pomalejší regenerace organismu po porodu apod.

MOŽNÁ ZDRAVOTNÍ RIZIKA V TĚHOTENSTVÍ

Vyšší věku matky přináší riziko vzniku některých onemocnění během těhotenství:

- Hypertenze,
- Preeklampsie,
- Embolie a žilní komplikace (trombofilní mutace),
- Diabetes mellitus (cukrovka) – matky přes 30 let mají vyšší pravděpodobnost, že onemocní gestačním diabetem. Žena je od počátku těhotenství pečlivě sledována, aby nedošlo k žádným komplikacím, zejména hrozí zvýšené riziko potratu.

VÝHODY POZDNÍHO RODIČOVSTVÍ

- **Lepší finanční zabezpečení** – u starších rodičů je větší pravděpodobnost, že budou finančně zabezpečeni a budou schopni zajistit ekonomicky stabilní život pro jejich děti;
- **více času na děti** – děti mají šanci na kvalitní vzdělání, více cestují, mohou si dovolit více mimoškolních aktivit;
- **stabilní vztahy** – míra rozvodovosti mezi staršími rodiči je nižší a tito rodiče mají možnost, více se svým dítětem věnovat;
- **emocionální výhody** – starší rodiče se zdají být stabilnější, mají menší obavy o práci, kariéru. Tyto děti často vyrůstají ve stabilních rodinách s dvěma rodiči;
- **více životních zkušeností.**

NEVÝHODY POZDNÍHO RODIČOVSTVÍ

- **Generační propast** – je u všech rodičů, ale starší rodiče jsou od svých dětí tři až čtyři desetiletí vzdálení, čímž se jejich generační propast ještě zvětšuje;
- **vyčerpání** – starší rodiče jsou více náchylnější k únavě a vyčerpání;
- **sociální riziko** – starší rodiče bývají úzkostnější z hlediska zdravotních problémů dítěte;
- **obavy o zdraví** - starší rodiče jsou vystaveni zvýšenému riziku zdravotních problémů jednoduše proto, že stárnou;
- **péče o své rodiče při výchově svých dětí.** – tzv. sandwich generation, starší rodiče se mohou ocitnout v situaci, kdy při výchově malých dětí, musí zároveň pečovat o své staré rodiče.

In Time NEPLODNOST

Na **neúspěch** při snaze počít dítě mají vliv nejen **biologické**, ale i další faktory:

- stres v zaměstnání,
- špatná životospráva,
- zatížení organismu škodlivými látkami (alkohol, nikotin, léky).

Za poruchu plodnosti se však považuje až situace, kdy se ženě **nepodaří otěhotnět přirozenou cestou, při pravidelném pohlavním styku, za rok** od začátku snažení se o potomka.

Ženy starší 35 let léčíme pro neplodnost již po půl roce marné snahy o otěhotnění.

In Time LITERATURA

BIERMANN, Christine a Ralph RABEN. 2008. Maminkou ve čtyřiceti?
Praha: Portál. ISBN 80-7367-075-5.

HAŠKOVÁ, Hana, 2009. Fenomén bezdětnosti.
Praha: Sociologické nakladatelství SLON. ISBN 978-80-7419-020-9.

RYDVALOVÁ, Renata, JUNOVÁ, Blanka. 2011. Jak sladit práci a rodinu...
a nezapomenout na sebe. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-
3578-8.

BÍMOVÁ, Irena. 2007. Psychologická studie motivů pozdního rodičovství.
Epsychologie, roč. 1., č. 1 [online].

Dostupné z: <https://epsycholog.eu/pdf/bimova.pdf>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. 2019. Obyvatelstvo – roční časové řady:
Uhrnná plodnost a průměrný věk matek, 1920-2019. [online].

Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/obyvatelstvo_hu